

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih: 14.07.2025
Sayı: 788

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

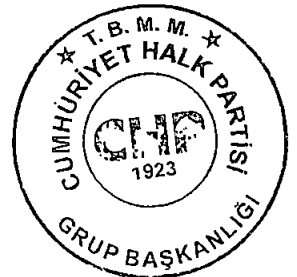
Cemevlerine İbadethane Statüsü Kazandırmak Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifim gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğine saygılarımla arz ederim.

Gökhan ZEYBEK

İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme , Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 16-7-2025	Esas No: 2/3209

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK LIGI
14 Temmuz 2025
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
14 Temmuz 2025
No: 1665160

GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti, tarihsel olarak farklı inanç ve kültürlerin bir arada yaşadığı Anadolu topraklarında kurulmuş; bu çoğulculuğu anayasal düzeyde güvence altına alan laik, demokratik ve sosyal bir hukuk devleti olarak tanımlanmıştır. Anayasa'nın 2. maddesi devleti "laik" ve "demokratik" niteliklerle tanımlarken, 10. ve 24. maddeleri de tüm yurttaşların eşitliğini ve din-vicdan özgürlüğünü güvence altına almaktadır.

Buna karşın, milyonlarca Alevi yurttaşımızın ibadet mekânı olan cemevleri, halen hukuken "ibadethane" statüsünde tanınmamaktadır. Bu durum, anayasal eşitlik ilkesine, inanç özgürlüğüne, ve Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne açıkça aykırıdır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2 Aralık 2014 tarihli CEM Vakfı v. Türkiye kararında, cemevlerine yönelik uygulamaların ayrımcılık oluşturduğuna ve inanç özgürlüğünün ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Cemevlerinin ibadethane olarak kabul edilmemesi, bu yapıların ticarî alan gibi değerlendirilmesine, elektrik-su giderlerinin karşılanmamasına, imar planlarında yer verilmemesine, vergi ve kamusal hizmet muafiyetlerinden yararlanamamasına neden olmaktadır. Bu uygulama yalnızca idari değil, sembolik bir dışlayıcılık oluşturarak Alevi toplumunun kamusal alandaki görünürlüğü ve inanç hakkını sınırlandırmaktadır.

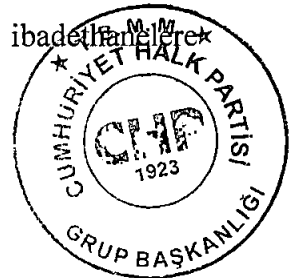
Bugün Türkiye'de 1586 cemevi bulunmaktadır. Bu cemevlerinin tamamı dernek veya vakıf statüsünde faaliyet göstermekte; devletin ve yerel yönetimlerin eşit hizmet yükümlülüğüne rağmen, yasal statü eksikliği nedeniyle birçok kamusal haktan mahrum bırakılmaktadır. Yerel düzeyde bazı belediyeler bu ihtiyacı karşılamak adına meclis kararları ile cemevlerini ibadethane kabul etmişse de, bu tür uygulamalar merkezi düzeyde yasal güvenceye kavuşmamıştır.

Bu Kanun Teklifi ile:

Cemevlerinin ibadethane olarak tanınması sağlanmakta,

Belediyeler ve merkezi yönetim tarafından eşit hizmet sunulması yasal güvenceye kavuşturulmakta,

Elektrik, su, vergi muafiyetleri ve planlamada yer ayrılması gibi ibadethanelere sağlanan tüm haklardan eşit yararlanma ilkesi tesis edilmekte,

Geçmişte cemevi olarak kullanılan ama işlevi değiştirilmiş yapılar, Alevi kurumlarına iade edilerek yeniden ibadete açılması öngörülmekte,

Toplumsal barış ve eşit yurttaşlık hukuku güçlendirilmektedir.

Bu kanun teklifi ile cemevlerinin ibadethane statüsü yasal olarak tanınmakta ve iç hukukumuzda cami, mescit, kilise ve sinagoglara sağlanan haklardan cemevlerinin de eşit şekilde yararlanması sağlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

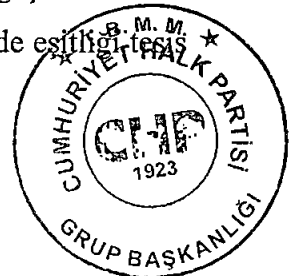
MADDE 1- 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu'nun 2. maddesi kapsamında, köy yerleşiminde tanımlanan "ibadethane" kavramına cemevlerinin de dâhil edilmesi amaçlanmaktadır. Bu değişiklik ile köy statüsündeki yerleşim alanlarında cemevlerinin hukuken ibadet mekânı sayılması sağlanmaktadır.

MADDE 2- - 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 16. maddesi kapsamında "ibadethanelere yönelik güvenlik tedbirleri" düzenlenmiştir. Cemevlerinin bu hükümde sayılan ibadet yerleri arasında açıkça yer almasıyla, güvenlik bakımından eşit ve ayırım gözetmeyen bir uygulama amaçlanmaktadır.

MADDE 3- 8/6/1942 tarihli ve 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanunu uyarınca ibadethanelerin yakın çevresinde içki satışıyla ilgili sınırlamalar bulunmaktadır. Cemevlerinin de bu statüye alınmasıyla, çevresel koruma hükümlerinden eşit biçimde yararlanması sağlanmaktadır.

MADDE 4- 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nda yer alan "ibadet yerlerine" ilişkin bazı yapılaşma ve kullanım muafiyetlerinin, cemevlerini de kapsamaları amaçlanmaktadır. Böylece kırsal ve orman içi alanlarda cemevleri için tanınan haklar genişletilmektedir.

MADDE 5- 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun içinde "ibadet yerleri" için öngörülen koruma ve yeniden inşa yükümlülüklerinin cemevleri için de geçerli olması sağlanmaktadır. Bu hüküm, afet sonrası kamusal yeniden yapılanma süreçlerinde eşitlik tesis etmektedir.

MADDE 6- 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 89. maddesi, bağış ve yardımların vergiden düşülmesine olanak tanımaktadır. Cemevlerinin de bu hükümden yararlanmasyla, bu kurumlara yapılan bağışlar teşvik edilmiş ve mali eşitlik sağlanmıştır.

MADDE 7- 9/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun 4. maddesi, ibadethaneleri emlak vergisinden muaf tutmaktadır. Cemevlerinin de bu kapsama alınmasıyla mali yükümlülüklerdeki ayrımcılığın giderilmesi hedeflenmiştir.

MADDE 8- 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda çeşitli vergisel muafiyetler ibadet yerleri için geçerlidir. Cemevlerinin bu istisnalardan açıkça yararlanabilmesi amacıyla ilgili tüm maddelerde kapsam genişletilmiştir.

MADDE 9- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda çeşitli vergisel muafiyetler ibadet yerleri için geçerlidir. Cemevlerinin bu istisnalardan açıkça yararlanabilmesi amacıyla ilgili tüm maddelerde kapsam genişletilmiştir.

MADDE 10- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda çeşitli vergisel muafiyetler ibadet yerleri için geçerlidir. Cemevlerinin bu istisnalardan açıkça yararlanabilmesi amacıyla ilgili tüm maddelerde kapsam genişletilmiştir.

MADDE 11- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda çeşitli vergisel muafiyetler ibadet yerleri için geçerlidir. Cemevlerinin bu istisnalardan açıkça yararlanabilmesi amacıyla ilgili tüm maddelerde kapsam genişletilmiştir.

MADDE 12- 2/3/1984 tarihli ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu'nda yer alan "ibadethane" ibaresi genişletilerek cemevleri dâhil edilmiştir. Böylece TOKİ ve benzeri projelerde planlanan ibadet alanlarında cemevilere de yer verilebilecektir.

MADDE 13- 2/3/1984 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nda imar planlarında yer ayrılması, yapı izni, kullanım amacı gibi hususlar düzenlenmektedir. Cemevleri için imar planlarında yer ayrılması zorunlu hale getirilmekte ve bu yerlerin başka amaçla kullanılmasının önüne geçilmektedir.

MADDE 14- 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu çerçevesinde belediyelerin ibadet yerlerine hizmet götürme ve bakım onarım görevleri bulunmaktadır. Cemevlerinin de bu kapsamda hizmet alması sağlanmaktadır.

MADDE 15- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ibadethanelere yönelik saldırı, hakaret ve engelleme fiillerine ilişkin hükümlerine cemevleri de dahil edilmekte ve ceza hukuku düzeyinde eşit koruma sağlanmaktadır.

MADDE 16- 2/3/1984 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belediyelere ibadethanelere destek sunma görevi verilmiştir. Cemevlerinin de bu desteklerden yararlanabilmesi amacıyla ibadet yeri tanımı genişletilmiştir.

MADDE 17- 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunu'nda yer alan "ibade yerleri" ibaresi genişletilerek cemevleri dâhil edilmiştir.

MADDE 18- 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yer alan vergi istisnaları ibadethanelere yöneliktir. Cemevlerinin de bu istisnalardan yararlanabilmesi sağlanmıştır.

MADDE 19- 16/2/2011 tarihli ve 6113 sayılı Kanun'un 2. maddesi, kamu yayıncılığında ibadethanelere ilişkin içeriklerin düzenlenmesini içermektedir. Cemevlerinin de bu kapsama alınması, görünürlük ve kamusal tanınma açısından önemlidir.

MADDE 20- 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu çerçevesinde ibadet yerlerinin elektrik giderleri kamu bütçesinden karşılanmaktadır. Cemevlerinin de bu kapsama alınmasıyla mali yük eşitlenmektedir.

GEÇİCİ MADDE 1- Geçmişte ibadethane olarak kullanılan ancak işlevi değiştirilen cemevlerinin yeniden ibadete açılması ve Alevi topluluklara tahsis edilmesi sağlanmaktadır. Bu madde, tarihsel adalet ve simgesel eşitliği tesis etmektedir.

MADDE 21- Yürürlük maddesidir. Kanunun Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmesi öngörülmektedir.

MADDE 22- Yürütme maddesidir. Kanunun yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına verilmiştir.

**CEMEVLERINE İBADETHANE STATÜSÜ KAZANDIRMAK AMACIYLA
BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu'nun 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "cami" ibaresi,

"cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 16. maddesinin yedinci fıkrasının (d) bendinde yer alan "ibadethanelere" ibaresi,

"cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerlerine" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 8/6/1942 tarihli ve 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler Kanunu'nun 9. Maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "ibadethaneler" ibaresi,

"cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4- 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 31 ve 32. maddelerinde yer alan "cami" ibareleri,

"cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanununun 23 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "ibadet yerleri" ibaresi,

"cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 6- 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesinin birinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yer alan "ibadethaneler" ibaresi,

"cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 9/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 4 ncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde yer alan "ibadethaneler" ibaresi "cami, mescit, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 8- 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"2. Dinî hizmetlerin ifasına mahsus ve umuma açık bulunan cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerlerinde,"

MADDE 9- 2464 sayılı Kanunun mükerrer 44 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "ibadet yerleri" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10- 2464 sayılı Kanunun 90 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan "ibadet yerleri" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 11- 2464 sayılı Kanunun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan "ibadethaneler," ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri ile" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 12- 2/3/1984 tarihli ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "ibadethane" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- 2/3/1984 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8 nci, 13 ncü, 18 nci, 27 nci, 44 ncü ve Ek 2 nci maddelerinde geçen "ibadethane//ibadet alanları/ibadet yerleri/ibadet yeri" ibareleri,

"cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 14- 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (n) bendi ile üçüncü fıkrasının (d) bendinde yer alan "mabetler" ibareleri "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 15- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 153 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "İbadethanelere" ibaresi, 188 inci maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendinde alan "ibadethane" ibaresi ve 191 inci maddesinin onuncu fıkrasında yer alan "ibadethane" ibaresi

"Cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 16- 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde yer alan "ibadet yerleri" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 17- 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 73 üncü maddesinin onaltıncı fıkrasında yer alan "ibadethane" ibareleri "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 18- 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan "ibadethaneler" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerleri" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 19- 16/2/2011 tarihli ve 6113 sayılı Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Bir Kısım Borç ve Alacaklarının Düzenlenmesine Dair Kanununun 2 nci maddesinin dördüncü fıkrasının (b) bendinde yer alan "İbadethanelerin" ibaresi "Cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerlerinin" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 20- 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun geçici 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "ibadethanelere" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, sinagog, havra ve benzeri ibadet yerlerine" şeklinde değiştirilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1- Bu Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce ibadethane olarak kullanıldığı belirlenen ancak müze, kültür merkezi, okul vb. yapılara dönüştürülmüş cemevleri, Alevi kurumlarına tahsis edilerek yeniden ibadete açılır. Uygulama esasları Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir.

MADDE 21- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 22- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

